

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

**pentru interpretarea articolelor 1 alin. (3), 20 și 116 alin. (1) și (2) din
Constituție și controlul de constituționalitate al articolului 11 alin. (1)
din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului**

*(numirea în funcție a judecătorilor până la
atingerea plafonului de vârstă)*

(sesizările nr. 96a/2021 și nr. 124g/2021)

CHIȘINĂU

7 decembrie 2021

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 30 aprilie 2021 și pe 27 mai 2021,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 7 decembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 30 aprilie 2021 în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și b) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de dl Sergiu Litvinenco, deputat în Parlamentul Republicii Moldova la data sesizării Curții.

2. Autorul sesizării i-a solicitat Curții Constituționale interpretarea articolului 116 alin. (2) din Constituție și explicarea modului în care Consiliul Superior al Magistraturii poate refuza să-i propună Președintelui țării un judecător pentru a fi numit în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. Mai mult, autorul sesizării a solicitat controlul constituționalității articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului.

3. Pe 27 mai 2021, Curtea Constituțională a fost sesizată în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate a articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului. Excepția a fost ridicată de dl Nicolae Pasecinic, parte în dosarul nr. 3-10/21, aflat pe rolul Curții de Apel Chișinău. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională de un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău (doamnele Angela Bostan și Veronica Negru și domnul Grigore Dașchevici), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

4. În conformitate cu articolul 43 din Codul jurisdicției constituționale, având în vedere identitatea de obiect, Curtea a decis conexarea sesizărilor într-o singură procedură, atribuind cauzei numărul 96a/2021.

5. În procesul soluționării sesizărilor, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Guvernului, Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Consiliului Superior al Magistraturii, Centrului de Resurse Juridice din Moldova și a Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice.

6. La ședința publică a Curții au participat autorul sesizării nr. 124g/2021, dl Nicolae Pasecinic, reprezentantul Parlamentului, dl Valeriu Kuciuk, și reprezentantul Guvernului, dl Iulian Rusu.

A. Circumstanțele cauzei nr. 3-10/21

7. Pe rolul Curții de Apel Chișinău se află acțiunea în contencios administrativ depusă de dl Nicolae Pasecinic împotriva Consiliului Superior al Magistraturii, prin care a solicitat anularea Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1/1 din 19 ianuarie 2021 privind respingerea cererii de înaintare repetată a propunerii de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă și obligarea Consiliului de a emite o hotărâre privind înaintarea repetată Președintelui Republicii Moldova a judecătorului Nicolae Pasecinic, pentru a fi numit în funcție până la atingerea plafonului de vârstă.

8. În fundamentarea acțiunii sale, dl Nicolae Pasecinic a susținut că a fost numit în funcția de judecător la Judecătoria Buiucani, municipiul Chișinău, pe un termen de cinci ani prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1541-VII din 24 aprilie 2015. Prin Hotărârea nr. 624/26 din 29 septembrie 2016 a Consiliului Superior al Magistraturii, dl Nicolae Pasecinic a fost transferat în funcția de judecător al Judecătoria Chișinău, începând cu 1 ianuarie 2017. Ulterior, prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 584/27 din 11 decembrie 2018 a fost decisă specializarea sa în vederea examinării cauzelor de insolvabilitate și de lichidare, în cadrul Judecătoria Chișinău, sediul central, începând cu 1 ianuarie 2019.

9. Printr-o cerere adresată Consiliului Superior al Magistraturii, dl Nicolae Pasecinic a solicitat numirea sa în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. Prin Hotărârea Consiliului nr. 406/31 din 10 decembrie 2019, dosarul său a fost trimis Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, în vederea evaluării lui.

10. Prin Hotărârea nr. 6/2 din 22 mai 2020 a Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, dl judecător Nicolae Pasecinic a fost evaluat cu 81 de puncte, fiindu-i atribuit calificativul „foarte bine”. Prin Hotărârea Consiliului nr. 157/13 din 2 iunie 2020 privind numirea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă a unor judecători s-a decis, cu opt voturi la patru, înaintarea candidaturii dlui Nicolae Pasecinic pentru numirea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova.

11. Pe 31 iulie 2020, prin Avizul nr. 01-06-48, în baza articolelor 16 alin. (4) din Legea privind organizarea judecătorească și 11 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului, Președintele Republicii Moldova a solicitat examinarea suplimentară a dlui Nicolae Pasecinic prin prisma integrității sale și a respectării exigențelor funcției de judecător. Avizul a fost trimis Inspecției Judiciare, autoritate investită cu competența controlului circumstanțelor din aviz. Printr-o notă informativă din 24 august 2020, Inspecția Judiciară a stabilit că nu au fost confirmate dubiile sugerate în Avizul Președintelui Republicii Moldova.

12. Pe 19 ianuarie 2021, Consiliul Superior al Magistraturii a examinat cererea de propunere repetată a dlui Nicolae Pasecinic de numire în funcția de judecător. Voturile membrilor Consiliului prezenți în ședință au fost distribuite în modul următor: șapte voturi pentru și patru voturi împotriva admiterii cererii.

13. Deși șapte membri ai Consiliului prezenți în ședință au votat pentru admiterea cererii, acest număr de voturi nu a fost suficient. Articolul 19 alin. (4) din Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii pretinde votul calificat a două treimi din numărul membrilor Consiliului, atunci când este decisă propunerea repetată de numire în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă, în cazul înaintării repetate a propunerii de numire a judecătorului. Norma în discuție prevede că, în cazul în care nu este întrunită o majoritate de două treimi de voturi, cererea se consideră respinsă. În fundamentarea soluției de respingere a cererii s-a menționat, *inter alia*, că în privința dlui judecător Nicolae Pasecinic persistă dubii referitoare la integritatea, la profesionalismul și la reputația sa.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

14. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii.

[...].”

Articolul 122 Componența [Consiliului Superior al Magistraturii]

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși pentru o durată de 4 ani.

(2) Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte de drept: Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul justiției și Procurorul General.”

Articolul 123 Atribuțiile [Consiliului Superior al Magistraturii]

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

(2) Modul de organizare și funcționare al Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică.”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului sunt următoarele:

Articolul 6 Condiții pentru a candida la funcția de judecător

„(1) La funcția de judecător poate candida persoana cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții:

a) are capacitate de exercițiu;

b) are diplomă de studii superioare de licență și diplomă de studii superioare de master în domeniul dreptului sau un alt act de studii în domeniul dreptului echivalent acestora, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor;

c) a absolvit Institutul Național al Justiției sau are vechimea în muncă prevăzută la alin. (2);

d) nu are antecedente penale;

e) cunoaște limba de stat;

f) corespunde cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției;

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ART. 1 ALIN. (3), 20 ȘI 116 ALIN. (1) ȘI (2) DIN
CONSTITUȚIE ȘI CONTROLUL DE CONSTITUȚIONALITATE AL ART. 11 ALIN. (2) DIN
LEGEA PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORULUI

g) a fost supusă testării cu utilizarea detectorului comportamentului simulat (poligrafului).

[...]

(4) Se consideră că nu are reputație ireproșabilă, în sensul alin. (1), și nu poate candida la funcția de judecător persoana care:

a) are antecedente penale, inclusiv stinse, sau a fost absolvită de răspundere penală printr-un act de amnistie sau de grațiere;

b) a fost concediată din organele de drept din motive compromițătoare sau a fost eliberată, din aceleași motive, din funcțiile specificate la alin. (2);

c) are un comportament incompatibil cu normele Codului de etică al judecătorilor sau desfășoară activitate incompatibilă cu normele acestui cod;

d) a fost sancționată disciplinar pentru nerespectarea prevederilor art. 7 alin. (2) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale;

e) are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

[...].”

Articolul 10

Selectarea și criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător

„(1) Procesul de selectare a candidaților la funcția de judecător se desfășoară potrivit unor criterii obiective bazate pe merit, ținând seama de pregătirea profesională, de integritatea, capacitatea și eficiența candidaților.

(2) Candidații la funcția de judecător sunt selectați de colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor în temeiul prezentei legi, al Legii nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și al regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.”

Articolul 11

Numirea judecătorului în funcție

„(1) Judecătorii judecătoriilor și judecătorii curților de apel se numesc în funcție, din numărul candidaților selectați prin concurs, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Candidații selectați, care întrunesc condițiile specificate la art. 6, se numesc în funcția de judecător inițial pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.

[...]

(3) Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vârstă și numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui.

(4) Refuzul de numire în funcție sau de reconfirmare în funcție trebuie să fie motivat și se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară, Președintele

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ART. 1 ALIN. (3), 20 ȘI 116 ALIN. (1) ȘI (2) DIN
CONSTITUȚIE ȘI CONTROLUL DE CONSTITUȚIONALITATE AL ART. 11 ALIN. (2) DIN
LEGEA PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORULUI

Republicii Moldova anunță Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile.

(5) La propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii, Președintele Republicii Moldova emite un decret privind numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vârstă în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii repetate.”

Articolul 13 Evaluarea performanțelor judecătorilor

„(1) Performanțele judecătorilor se evaluează în scopul aprecierii nivelului de calificare și abilităților profesionale ale judecătorilor.

(2) Judecătorii în funcție sunt supuși evaluării periodice a performanțelor o dată la 3 ani.

(3) În condițiile legii, judecătorii în funcție sunt supuși evaluării performanțelor și în cazul:

a) numirii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă;

[...]

(4) Judecătorii pot fi supuși evaluării performanțelor și în mod extraordinar în cazul în care hotărârile judecătorești adoptate de ei pun la îndoială nivelul de calificare și abilitățile lor profesionale.

(5) Performanțele judecătorilor se evaluează de către colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor în temeiul prezentei legi, al Legii nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și al regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

[...]

(7) Procedura și criteriile de evaluare a performanțelor judecătorilor sunt stabilite în regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii.”

Articolul 25 Eliberarea judecătorului din funcție

„(1) Judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul:

[...]

b) obținerii calificativului "insuficient" la două evaluări consecutive ale performanțelor;

[...].”

16. Prevederile relevante ale Legii nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor sunt următoarele:

Articolul 1 Selecția candidaților la funcția de judecător și cariera judecătorilor

„(1) Reglementarea procedurii de selecție a candidaților la funcția de judecător are drept scop asigurarea unui proces de selecție obiectiv, imparțial și transparent care să garanteze selectarea celor mai buni candidați pentru funcția respectivă.

[...].”

Articolul 13 Formele evaluării performanțelor judecătorilor

„(1) Evaluarea performanțelor judecătorilor se desfășoară în două forme:

- a) evaluarea periodică;
- b) evaluarea extraordinară.

(2) Judecătorul este supus evaluării periodice a performanțelor o dată la 3 ani. În cazul acordării calificativului “insuficient”, judecătorul este supus evaluării extraordinare în termenul stabilit de colegiul de evaluare. Acordarea calificativului “insuficient” la două evaluări consecutive constituie temei pentru inițierea, din partea Consiliului Superior al Magistraturii, a procedurii de eliberare din funcție a judecătorului.

(3) Judecătorul este supus evaluării performanțelor în mod extraordinar fie din propria inițiativă a acestuia, fie în cazul obținerii calificativului “insuficient” la evaluarea periodică.

(4) Judecătorul este supus evaluării performanțelor în mod extraordinar și în cazul:

- a) numirii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă;

[...]

(6) Evaluarea performanțelor judecătorului se inițiază:

a) de către președintele instanței în care activează judecătorul care urmează să fie supus evaluării – în cazurile prevăzute la alin. (2);

b) fie de către judecătorul care solicită evaluarea performanțelor, fie de către membrii Consiliului Superior al Magistraturii, din oficiu sau la propunerea inspectorului judiciar, fie de către președintele instanței judecătorești – în cazurile prevăzute la alin. (3);

c) de către membrii Consiliului Superior al Magistraturii sau de către președintele instanței de judecată în care activează judecătorul, cu indicarea motivelor pentru care este necesară evaluarea – în cazurile prevăzute la alin. (4).”

Articolul 14 Procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor

„(1) În procesul de evaluare a performanțelor judecătorilor se urmărește analiza complexă a activității profesionale și a calităților personale ale judecătorilor, îmbunătățirea performanțelor profesionale ale acestora, creșterea eficienței activității instanțelor de judecată și a încrederii publice în autoritatea judecătorească, menținerea și consolidarea calității sistemului judecătoresc.

(2) Procedura și criteriile detaliate de evaluare a performanțelor judecătorilor se stabilesc prin regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii, care se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului.

(3) Procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor trebuie să respecte principiul corectitudinii juridice, principiul așteptărilor legitime și alte principii fundamentale, să creeze condiții pentru o evaluare obiectivă și multidimensională a activității profesionale a judecătorilor. Actele normative privind evaluarea performanțelor judecătorilor vor prevedea în mod expres și detaliat:

- a) limitele extinderii procesului de evaluare a performanțelor judecătorilor;
- b) metodologia, procedura și durata evaluării performanțelor judecătorilor;
- c) criteriile de evaluare și indicatorii de performanță a activității judecătorilor;
- d) sursele de informare și mijloacele de colectare a informațiilor necesare evaluării performanțelor judecătorilor.”

17. Prevederile relevante ale Legii nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii sunt următoarele:

Articolul 19

Propunerea pentru numirea în funcția de judecător, de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului referitor la numirea în funcția de judecător a candidaților pentru aceste funcții, precum și la numirea în funcția de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești.

(2) Selectarea candidaților pentru funcția de judecător, de președinți sau de vicepreședinte al instanței judecătorești se face de către Consiliul Superior al Magistraturii în baza hotărârii colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii privind selectarea candidaților pentru funcția de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești trebuie să fie motivată și se adoptă prin votul deschis al membrilor Consiliului.

[...]

(4) În cazul în care Președintele Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentul respinge candidatura propusă, Consiliul Superior al Magistraturii, în condițiile art. 11 din Legea cu privire la statutul judecătorului, art. 16 din Legea privind organizarea judecătorească și art. 9 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, poate propune aceeași sau altă candidatură pentru funcția vacantă cu votul a două treimi din membrii săi.”

SURSE DE *SOFT LAW*

18. În Opinia nr. 1 (2001) a Consiliului consultativ al judecătorilor europeni este stabilit că „orice decizie referitoare la numirea sau la cariera judecătorului trebuie să se bazeze pe criterii obiective și trebuie luată de o autoritate independentă sau trebuie însoțită de garanții care să asigure că decizia nu va fi luată altfel decât în baza unor astfel de criterii” (§ 37). Opinia mai adaugă că „practica europeană este de a face numiri cu normă întreagă până la atingerea vârstei legale de pensionare. Aceasta este abordarea cea mai puțin problematică din perspectiva independenței” (§ 48).

19. Consiliul consultativ al judecătorilor europeni le recomandă statelor membre ale Consiliului Europei ca „autoritățile responsabile cu numirea și promovarea judecătorilor sau autoritățile abilitate să formuleze recomandări în această materie, să adopte, să publice și să aplice criterii obiective, astfel încât selecția și cariera judecătorilor să fie întemeiată pe merit, având în

vedere calificarea, integritatea, competența și eficiența judecătorilor. Odată stabilite criteriile, aceste organisme vor fi obligate să acționeze în consecință, fapt care va face posibilă verificarea îndeplinirii criteriilor adoptate și monitorizarea efectului lor practic [§ 25, (CCJE(2001)OP N°1)].

20. Carta europeană a Consiliului Europei privind statutul judecătorilor, adoptată în data de 10 iulie 1998 (DAJ/DOC (98) 23), prevede că: „Orice decizie care vizează selecția, numirea, cariera sau încetarea funcției unui judecător trebuie luată de un organ independent de puterile executivă și legislativă, în care cel puțin jumătate din membrii ei să fie aleși din rândul judecătorilor, prin metode care să garanteze cea mai largă reprezentare a acestora” (§ 1.3).

21. Declarația universală cu privire la independența justiției din 10 iunie 1983, adoptată la Montreal în cadrul Conferinței mondiale privind independența justiției, prevede că „numirea judecătorilor pe un termen de probă este incompatibilă cu independența justiției. În ordinele juridice naționale unde există astfel de numiri, acestea trebuie să fie eliminate treptat” (pct. 2.20).

22. Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (în continuare „Comisia de la Veneția”) a precizat în Avizul său nr. 940/2018 din 17 decembrie 2018 [CDL-AD (2018)028] că legislațiile statelor Consiliului Europei recunosc o mare varietate de modele privind numirea judecătorilor în funcție. În ordinea juridică a statelor europene nu se atestă un model care ar putea asigura respectarea ideală a principiului separării puterilor și independența deplină a justiției. Totuși, standardele internaționale în materie sunt în favoarea depolitizării procesului de numire a judecătorilor. Deciziile motivate politic nu ar trebui să prevaleze față de meritele obiective ale unui candidat. Articolul 6 § 1 din Convenția Europeană protejează nu doar independența judecătorilor în mod individual, ci impune și un sistem de numiri judiciare care să excludă arbitrariul (§ 30).

23. În Avizul nr. 949/2019 al Comisiei de la Veneția privind selecția și numirea judecătorilor Curții Supreme a Georgiei (Veneția, 21-22 iunie 2019) [CDL-AD(2019)009] s-a reținut că selecția și numirea judecătorilor trebuie să se bazeze pe principiul meritocrației, care implică, la rândul său, evaluarea aptitudinilor, a integrității, a competenței, a eficienței și a experienței candidatului, precum și a calităților sale personale. Judecătorii trebuie să posede cunoștințe juridice, competențe și vechimea în muncă necesară pentru a îndeplini această funcție. Prin urmare, este esențial ca numirea judecătorilor să nu aibă la bază motive politice sau subiective. Criteriile de selecție ar trebui să fie suficient de largi pentru a permite o diversitate de candidați (§ 25).

24. Recomandarea CM/Rec(2010)12 privind judecătorii: independență, eficiență și responsabilități stabilește că securitatea mandatului și inamovibilitatea sunt elemente cheie ale independenței judecătorilor. De

asemenea, deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective prestabilite de lege sau de către autoritățile competente. Astfel de decizii trebuie să aibă în vedere calificările, abilitățile și capacitatea necesară pentru a judeca și a manifesta respect față de demnitatea umană (§ 44). Procedurile de numire trebuie să fie transparente, iar motivele care au stat la baza deciziilor să fie puse la dispoziția candidaților care formulează o asemenea cerere. Candidatul care a fost respins trebuie să poată contesta decizia sau procedura prin care a fost luată decizia (§ 48).

25. Referitor la aprecierea meritelor unui candidat, Comisia de la Veneția afirmă în raportul său privind independența sistemului judiciar, Partea I: Independența judecătorilor, că „meritul nu este doar o chestiune de competențe analitice, de cunoaștere a dreptului sau de excelență academică. Acesta trebuie să includă, de asemenea, personalitatea, judecata, priceperea, abilitățile de comunicare, precum și eficiența în luarea deciziilor etc. Mai mult, „este esențial ca judecătorii să aibă un simț al dreptății și un sentiment al corectitudinii. În practică, evaluarea acestor criterii poate fi dificilă” (§§ 24 și 25).

26. În Opinia comună nr. 983/2020 privind modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, Comisia de la Veneția și Directoratul General Drepturile Omului și Statutul de Drept al Consiliului Europei au precizat că toate deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie bazate pe merit, cu aplicarea criteriilor obiective stabilite în cadrul normativ. Deși aceste prevederi sunt destul de declarative, ele oferă linii directoare valoroase procedurilor de dezvoltare a carierei care urmează a fi specificate de lege și sunt binevenite (Veneția, 20 martie 2020, § 33) [CDL-AD(2020)001].

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

27. Prin decizia sa din 1 iunie 2021, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări, stabilite în jurisprudența sa constantă.

28. Curtea a constatat că sesizarea privind interpretarea Constituției a fost depusă de dl Sergiu Litvinenco, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, subiect investit cu dreptul de sesizare a Curții Constituționale, potrivit articolelor 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale.

29. Totodată, în conformitate cu articolul 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului, ridicată de partea în

proces din fața instanței de judecată, a fost depusă de subiectul căruia i s-a acordat acest drept.

30. Prima sesizare are ca obiect interpretarea articolului 116 alin. (2) din Constituție, care stabilește că judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de cinci ani. După expirarea termenului de cinci ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii.

31. În sesizarea sa, autorul solicită interpretarea articolului 116 alin. (2) din Constituție și oferirea unui răspuns la următoarea întrebare: **care este modalitatea pe care articolul 116 alin. (2) din Constituție o impune Consiliului Superior al Magistraturii, atunci când refuză înaintarea către Președintele Republicii Moldova a candidaturii unui judecător pentru a fi numit în funcție până la atingerea plafonului de vârstă?** Curtea a constatat că autorul ridică o problemă referitoare la exercițiul competenței Consiliului Superior al Magistraturii privind numirea în funcția de judecător după împlinirea termenului inițial de cinci ani. Autorul mai solicită controlul constituționalității articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului.

32. Curtea a reținut existența unei legături între întrebarea la care i s-a cerut să răspundă și articolul din Constituție invocat. De altfel, pentru că este cerută elucidarea marjei discreționare a Consiliului Superior al Magistraturii la numirea judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, sesizarea se referă la o situație în care este incident articolul 116 alin. (2) din Constituție. În consecință, Curtea a stabilit că întrebarea ține de domeniul de aplicare al articolului 116 alin. (2) din Constituție.

33. Curtea a precizat că independența judecătorilor are o importanță fundamentală pentru ordinea juridică constituțională. Ea are relevanță în contextul principiului statului de drept, care face parte din valorile fundamentale, potrivit articolului 1 alin. (3) din Constituție, precum și în contextul articolului 20 din Constituție, care garantează dreptul la un proces echitabil.

34. Articolul 20 din Constituție își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană, care garantează dreptul la un proces echitabil. Curtea Constituțională a precizat în jurisprudența sa că domeniul de aplicare și conținutul acestui articol trebuie să aibă parte de o interpretare care să asigure o protecție nu mai redusă decât cea asigurată de standardele Curții Europene (a se vedea HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 28; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 23; DCC nr. 14 din 2 februarie 2021, § 22).

35. Fiind suverană în privința propriei proceduri și a regulilor pe care trebuie să le respecte (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 20 din 26

septembrie 2019, § 35; HCC nr. 27 din 31 octombrie 2019, § 26 și HCC nr. 14 din 27 aprilie 2021, § 36), Curtea a precizat că este competentă să rețină incidența altor articole constituționale, importante fiind argumentele autorului sesizării. Așadar, având în vedere problema ridicată în sesizare, Curtea va elucida întrebarea formulată în sesizare din perspectiva articolelor 1 alin. (3), 20 și 116 alineatele (1) și (2) din Constituție.

36. În analiza sesizării privind interpretarea Constituției, Curtea va ține cont de standardele impuse de articolele constituționale reținute *supra*, iar aprecierea sa va identifica un echilibru între statutul constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii de organ abilitat cu autoadministrarea judecătorească și exigențele dreptului la un tribunal independent și imparțial, instituit de lege.

37. În cadrul procedurii privind interpretarea Constituției trebuie să existe o legătură între problema pe care o ridică sesizarea și dispozițiile constituționale a căror interpretare este necesară. Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că scopul interpretării normelor constituționale este să asigure unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și a sensului lor, precum și să soluționeze divergențele juridice și politice apărute în legătură cu perceperea și aprecierea normelor constituționale (a se vedea HCC nr. 11 din 7 mai 2020, § 13; DCC nr. 51 din 6 iunie 2017, § 27). În acest sens, de vreme ce problema ridicată în sesizare suscită dubii referitoare la exercițiul nelimitat al competenței de numire în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă de către Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea a precizat că sunt întrunite condițiile necesare pentru declararea admisibilității sesizării și examinarea ei în fond.

38. Cu privire la capătul de sesizare privind controlul constituționalității articolului 11 alin. (1) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului și la excepția de neconstituționalitate ridicată cu același obiect, Curtea a menționat următoarele. Având în vedere legătura existentă între întrebarea cu privire la care Curtea urmează să se pronunțe în acest caz și cerința controlului constituționalității în discuție, Curtea a considerat oportun să examineze aceste chestiuni în mod concomitent (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 33 din 21 decembrie 2018, § 21).

39. De altfel, Curtea a reținut caracterul identic al criticilor invocate în excepția de neconstituționalitate, care ridică problema independenței judecătorilor, și în sesizarea privind interpretarea Constituției. Din acest motiv, de vreme ce aspectele în discuție vor fi elucidate în interpretarea sa, Curtea a precizat că constituționalitatea prevederilor atacate prin excepție va fi decisă ținând cont de considerentele sale referitoare la câmpul de aplicare al dispozițiilor constituționale reținute *supra* (§ 35).

B. FONDUL CAUZEI

1. Argumentele autorului sesizării nr. 96a/2021

40. Autorul sesizării privind interpretarea Constituției îi solicită Curții Constituționale să explice modul în care Consiliul Superior al Magistraturii poate refuza să-i propună Președintelui țării un judecător pentru a fi numit în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. De asemenea, autorul sesizării solicită controlul constituționalității articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului, invocând lipsa unor criterii clare în textul normei în baza cărora este decisă confirmarea în funcție a judecătorului. În acest sens, autorul pretinde că articolul 11 alin. (1) din Lege încalcă articolul 23 din Constituție, care garantează dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

41. Totodată, autorul sesizării susține că, în prezent, Consiliul Superior al Magistraturii se bucură de o putere de apreciere neîngrădită în materie de numire în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, existând riscul comiterii unor abuzuri, apte să submineze încrederea în sistemul judecătoresc.

2. Argumentele autorului sesizării nr. 124g/2021

42. Autorul excepției solicită controlul constituționalității articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului, invocând lipsa unor criterii și a unei proceduri clare privind numirea în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă. În opinia sa, aceste deficiențe ale normei afectează independența judecătorilor care trebuie numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, precum și principiul statului de drept.

3. Argumentele autorităților cărora le-a fost solicitată și care și-au prezentat opinia

43. Parlamentul a precizat că deține competența reglementării prin lege a statutului judecătorilor, competență care include și o marjă discreționară privind oportunitatea adoptării unor norme, în funcție de politica statului promovată în interesul general, într-un anumit timp. Parlamentul a precizat că ține cont, în exercițiul marjei sale discreționare, de prevederile articolului 116 alin. (1) din Constituție, care prevede că judecătorii sunt independenți, imparțiali și inamovibili. Parlamentul susține în opinia sa că independența judecătorilor este asigurată inclusiv prin normele care stabilesc procedura de numire a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, pentru că impune o evaluare a performanțelor judecătorilor din punctul de vedere al aprecierii nivelului de calificare și al abilităților lor profesionale.

44. Din acest punct de vedere, Parlamentul subliniază că atât normele constituționale privind numirea judecătorilor, cât și cele infraconstituționale privind evaluarea performanțelor sunt clare, previzibile și oferă protecție împotriva influențelor din afară. De altfel, competența numirii judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă este atribuită Consiliului Superior al

Magistraturii, care exercită autoadministrarea judecătorească, iar decizia privind numirea judecătorilor se adoptă în baza cerințelor integrității și profesionalismului. Întrucât numirea este precedată de aprecierea activității judecătorului, Parlamentul susține că existența unei marje discreționare a Consiliului în chestiunea numirii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă nu poate fi negată în totalitate. Totuși, este necesar ca decizia de respingere a propunerii de numire să confirme existența unor motive serioase, capabile să înlăture orice suspiciuni de arbitrar. În opinia sa, Parlamentul consideră că exigențele în discuție sunt respectate.

45. În opinia prezentată Curții, Președintele Republicii Moldova a precizat că independența justiției este un principiu fundamental și un element esențial al oricărui stat democratic bazat pe preeminența dreptului. El presupune că sistemul judecătoresc în ansamblu, precum și judecătorii în particular, trebuie să-și exercite atribuțiile fără a fi supuși influențelor din partea puterii executive sau legislative. Una dintre garanțiile independenței este inamovibilitatea mandatului, care asigură protecție împotriva revocării, transferării sau suspendării arbitrare a judecătorului. Articolul 116 alin. (2) din Constituție stabilește că Consiliul Superior al Magistraturii propune numirea în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, în condițiile legii. Condițiile privind numirea judecătorilor sunt reglementate de Legea privind statutul judecătorului. Totuși, nici Legea în discuție, nici legislația națională nu stabilesc care sunt criteriile de numire în funcție a judecătorilor.

46. Mai mult, Președintele Republicii Moldova a subliniat că autonomia Consiliului Superior al Magistraturii nu trebuie înțeleasă ca oferindu-i acestei autorități puteri discreționare nelimitate. Potrivit Recomandării CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie bazate pe criterii obiective prestabilite de lege sau de autoritățile competente. Așadar, problema nu constă în existența în Constituție a unei perioade de probă pentru judecători, ci în caracterul arbitrar al deciziilor referitoare la selecția, desemnarea, cariera, evaluarea profesională și demiterea judecătorilor.

47. În opinia sa prezentată Curții, Guvernul a declarat că îi revine Curții competența exclusivă de a decide cu privire la interpretarea articolului 116 alin. (2) din Constituție. Guvernul a subliniat că nu deține competența de a oferi interpretări normelor constituționale. Astfel, Guvernul a precizat că lasă la discreția Curții Constituționale explicarea câmpului de aplicare al articolului 116 alin. (2) din Constituție, în sensul în care i-a fost solicitat prin sesizarea nr. 96a/2021.

48. Cu privire la controlul constituționalității articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului, Guvernul a menționat că criticile din sesizări se rezumă la faptul că norma contestată îi conferă Consiliului o marjă discreționară largă atunci când decide numirea unui judecător până la

atingerea plafonului de vârstă. Guvernul a subliniat că, în fundamentarea opiniei privind neconstituționalitatea articolului 11 alin. (1) din Lege, autorii invocă opinii, avize și recomandări ale organismelor internaționale privind drepturile omului, statul de drept și preeminența dreptului. Totuși, opiniile formulate în actele organismelor internaționale nu pot servi drept motiv pentru declararea neconstituționalității unei legi. Ține de marja de apreciere a statului de a accepta sau respinge aceste opinii. Ele nu reprezintă standarde obligatorii pentru autoritățile statului, ci bune practici în materia drepturilor omului.

49. Totuși, Guvernul menționează că de aceste opinii s-a ținut cont la elaborarea proiectului Legii de modificare a Constituției, care urmărește să excludă termenul inițial de cinci ani de numire în funcție. După intrarea în vigoare a modificărilor la Constituție, textul de lege contestat urmează a fi ajustat la noile realități constituționale. Pe de altă parte, Guvernul susține că articolul 11 alin. (1) din Lege nu trebuie analizat în mod izolat, ci în raport cu alte norme care reglementează domeniul în discuție. În caz contrar, ar fi compromisă aplicarea corectă a articolului de lege contestat și ar fi lipsite de efect normele care reglementează procedura de evaluare a judecătorului. Articolul 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului, interpretat prin prisma legislației relevante, permite exercițiul marjei discreționare a Consiliului în limitele stabilite de Constituție.

50. În opinia sa, Consiliul Superior al Magistraturii a menționat că, în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 947 din 19 iunie 1996, Consiliul este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, fiind garantul independenței acestuia. Competențele Consiliului sunt precizate la articolul 4 din Legea nr. 947 din 19 iunie 1996. O competență a Consiliului prevăzută de lege este numirea în funcție a judecătorilor. Consiliul Superior al Magistraturii a specificat că legislația națională detaliază criteriile și procedura în baza căreia Consiliul decide dacă numește sau nu un judecător în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani. Articolul 13 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului prevede că judecătorii sunt supuși evaluării performanțelor în cazul numirii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. Procedura și criteriile de evaluare a performanțelor judecătorilor sunt stabilite în regulamentele Consiliului și în Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor.

51. Consiliul menționează că marja discreționară care îi este recunoscută în baza articolului 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului de a accepta sau de a refuza numirea unui judecător până la atingerea plafonului de vârstă nu poate fi considerată ca fiind nelimitată, ci supusă prevederilor legislației în vigoare. Între criteriile de evaluare a activității judecătorului se numără respectarea Codului de etică al judecătorului și existența reputației profesionale ireproșabilă, care se evaluează pe baza aprecierilor societății

civile, precum și din alte surse. Criteriul principal aplicat de Consiliu la evaluarea judecătorilor este dovada unei reputații ireproșabile.

52. Institutul de cercetări juridice, politice și sociologice a menționat că reglementările actuale privind numirea în funcție a judecătorilor au fost criticate de experți naționali și internaționali, fiind catalogate drept defectuoase. Spre exemplu, în studiul realizat în anul 2012 de Comisia internațională a juriștilor, intitulat „Reformarea sistemului judiciar din Republica Moldova: perspective și provocări”, experții internaționali și-au exprimat temerile privind procedura de evaluare și de numire a judecătorilor în funcție după expirarea termenului de probă de cinci ani.

53. Institutul a subliniat că selecția judecătorilor trebuie să fie bazată pe criterii obiective, prestabilite de lege și definite cu precizie. Orice decizie privind numirea sau promovarea judecătorilor trebuie să fie argumentată. Pornind de la faptul că confirmarea în funcție a judecătorului îi afectează independența, procedura trebuie să facă obiectul unor reglementări detaliate. În prezent, nu este reglementată procedura de luare a deciziilor privind numirea până la atingerea plafonului de vârstă, precum și circumstanțele în care Consiliul poate refuza numirea până la plafonul de vârstă. Așadar, Institutul de cercetări juridice, politice și sociologice conchide că articolul 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului este neconstituțional.

4. Aprecierea Curții

I. INTERPRETAREA ARTICOLELOR 1 ALIN. (3), 20 ȘI 116 ALINEATELE (1) ȘI (2) DIN CONSTITUȚIE

(i) Principii generale privind independența judecătorilor și privind statutul Consiliului Superior al Magistraturii

54. Articolul 116 alin. (2) din Constituție stabilește că judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de cinci ani. După expirarea termenului de cinci ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii. În același timp, articolul 116 alin. (1) din Constituție prevede că judecătorii sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

55. Curtea Constituțională reiterează că independența judecătorului nu reprezintă un scop în sine și nici un privilegiu personal, ci urmărește să-i asigure judecătorului posibilitatea de a-și exercita rolul de protector al drepturilor și libertăților cetățenilor (§ 6 din Raportul Comisiei de la Veneția privind independența sistemului judiciar Partea I: Independența judecătorilor) [a se vedea HCC nr.6 din 16 mai 2013, § 39; HCC nr. 13 din 27 aprilie 2021, § 47]. De asemenea, Curtea subliniază că protecția

recunoscută judecătorului constituie un bun al întregii societăți (a se vedea HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011, § 96; HCC nr. 24 din 2 octombrie 2018, § 38). Curtea menționează că, într-un stat guvernat de preeminența dreptului, principiul independenței judecătorești este însoțit de mai multe garanții, vitale pentru independența judiciară instituțională și individuală și fără de care ar fi imposibilă funcționarea efectivă și imparțială a instanțelor (a se vedea Opinia *amicus curiae* pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind dreptul de regres al statului împotriva judecătorilor, Veneția, 10-11 iunie 2016, CDL-AD(2016)015, § 47).

56. Potrivit articolului 123 din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători. Modul de organizare și de funcționare al Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică. În Hotărârea nr. 23 din 27 iunie 2017, la § 56, Curtea a reținut că Consiliul Superior al Magistraturii are rolul de a garanta independența autorității judecătorești. Totodată, în Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, la §§ 41 și 42, Curtea a precizat că Consiliului Superior al Magistraturii îi revine rolul primar în procedurile privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător, iar orice abatere de la această regulă contravine articolului 123 alin. (1) din Constituție.

57. Curtea subliniază că textele „în condițiile legii”, „potrivit legii” și „prin lege organică” din conținutul articolelor 116 alineatele (1) și (2) și 123 alin. (2) trebuie interpretate în conformitate cu principiul preeminenței dreptului, care este inerent tuturor articolelor din Constituție. În Raportul privind preeminența dreptului, Comisia de la Veneția a stabilit că legile trebuie să se aplice în mod egal tuturor, cu excepția situațiilor în care există deosebiri obiective care justifică diferențierea [CDL-AD(2011)003rev, § 65]. Totodată, Comisia a subliniat că respectarea principiului preeminenței dreptului nu se limitează doar la punerea în aplicare a prevederilor explicite și formale ale legii și ale Constituției, ci implică, totodată, un comportament și practici constituționale care să faciliteze conformarea cu normele formale de către toate organele constituționale și respectul reciproc între acestea (a se vedea Avizul nr. 685/2012 din 17 decembrie 2012, CDL-AD(2012)026, § 72).

58. Curtea reiterează că principiul preeminenței dreptului este garantat în special de articolul 1 alin. (3) din Constituție. Totodată, și articolul 20 din Constituție, care garantează dreptul de acces liber la justiție, stabilește că dreptul de acces liber la justiție trebuie realizat în condițiile legii, în vederea garantării respectării rigorilor unui tribunal instituit de lege. Orice abatere de la acest standard reprezintă o încălcare a articolului 20 din Constituție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gurov v. Moldova*, 11 iulie 2006, §§ 37-39; *Guðmundur v. Islanda* [MC], 1 decembrie 2020, § 220).

59. În Hotărârea *Guðmundur v. Islanda* [MC], din 1 decembrie 2020, care reprezintă o hotărâre-cadru privind independența judecătorilor, Curtea Europeană a constatat existența unei încălcări manifeste a procedurilor stabilite în dreptul național pentru numirea judecătorilor, pentru că autoritățile angajate în procesul de numire a judecătorilor, în special executivul, au compromis integritatea procesului de numire. Viciile stabilite vizau afectarea procedurii de numire a judecătorilor, care urmărea să limiteze influența executivului (prin implicarea unui Comitet de evaluare) și, prin urmare, să consolideze independența puterii judecătorești din Islanda. Astfel, având în vedere aceste elemente, Curtea Europeană a conchis că numirea judecătorilor s-a desfășurat în detrimentul încrederii pe care sistemul judiciar trebuie să-l inspire publicului într-o societate democratică (§§ 283 și 289).

60. În aceeași cauză, cu referire la exigențele impuse de standardul unui tribunal instituit de lege, Curtea Europeană a reținut că tribunalul este caracterizat de funcția sa judiciară, trebuind să îndeplinească și o serie de exigențe instituționale cum ar fi independența, imparțialitatea și securitatea mandatului membrilor săi (a se vedea *Guðmundur v. Islanda* [MC], 1 decembrie 2020, § 219). Mai mult, ea a precizat că noțiunea de tribunal presupune ca acesta să fie compus din judecători selectați pe bază de merit printr-un proces riguros, care să asigure faptul că au fost numiți cei mai calificați candidați – atât în termeni de competență tehnică, cât și în termeni de integritate morală. Cu cât mai sus este situat un tribunal în ierarhia judecătorească, cu atât mai exigente trebuie să fie criteriile de selecție (*ibidem*, §§ 220 și 222).

(ii) Autoritățile competente să numească judecătorii, în conformitate cu prevederile articolului 116 alin. (2) din Constituție

61. Având în vedere că articolele constituționale menționate mai sus le recunosc atât Consiliului Superior al Magistraturii, cât și Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova un rol în cadrul procedurii de numire în funcția de judecător, Curtea trebuie să precizeze care sunt competențele autorităților în discuție și modul în care interacționează acestea. În acest sens, în jurisprudența sa, Curtea a precizat că influența decisivă a unui consiliu judiciar independent asupra deciziilor privind numirea și cariera judecătorilor reprezintă o metodă potrivită pentru garantarea independenței sistemului judiciar. Curtea a mai menționat că rolul Președintelui Republicii în procesul de numire a judecătorilor nu reprezintă un fapt neobișnuit. Reducerea la o singură dată a posibilității Președintelui Republicii de a respinge o candidatură constituie o expresie a echilibrului corect dintre Consiliul Superior al Magistraturii și Președinte și presupune influența decisivă a Consiliului (a se vedea Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, § 43).

62. Totodată, într-o cauză privind independența judecătorilor din Franța, Curtea Europeană a precizat că simpla numire în funcție a judecătorilor de către un membru al executivului nu creează, în sine, o dependență, dacă, odată numiți, acești judecători nu sunt supuși presiunilor sau instrucțiunilor în exercitarea funcției lor judiciare. Mai mult, exercițiul colegial al competențelor Consiliului Superior al Magistraturii din Franța de a „propune” și de a emite o „opinie” oferea o garanție esențială împotriva riscului presiunilor asupra judecătorilor din partea executivului (a se vedea *Thiam v. Franța*, 18 octombrie 2018, §§ 80-82).

63. Așadar, stabilirea în Constituție a procedurii de numire în funcție a judecătorilor reprezintă o garanție a independenței judecătorilor și a exercitării cu imparțialitate a atribuțiilor care le revin. Totuși, potrivit articolului 116 alin. (2) din Constituție, exercițiul acestei competențe face obiectul reglementării legislative, care trebuie să concilieze și să asigure protecția principiilor independenței judiciare, preeminenței dreptului și statutului Consiliului de organ abilitat cu administrarea judecătorească. În acest sens, Curtea subliniază că, deși îi revine legislativului să facă aprecierea inițială, evaluarea finală rămâne supusă controlului Curții Constituționale.

64. Referitor la întinderea acestui control, Curtea subliniază că sarcina sa este să confirme existența unor cerințe minime pe care trebuie să le respecte legile relevante. Aceste cerințe se raportează atât la aspectele de ordin intern și extern ale independenței judecătorilor, cât și la chestiunea imparțialității lor. Curtea precizează că elementele relevante în raport cu care trebuie evaluată garanția independenței judecătorilor au fost evidențiate de Curtea Europeană în jurisprudența sa. Astfel, în lista de criterii în funcție de care trebuie apreciată independența intră, *inter alia*, modul de desemnare a judecătorilor, durata mandatului acestora, existența protecției împotriva presiunilor externe și existența unei aparențe de independență a instanței (a se vedea *Fruni v. Slovacia*, 21 iunie 2011, § 141; *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia*, 6 noiembrie 2018, § 144). Între altele, atunci când analizează numirea judecătorilor în funcție și atunci când stabilește dacă standardul „tribunalului instituit prin lege” a fost respectat, Curtea Europeană verifică dacă procedura urmată pentru a institui o instanță este prevăzută de lege și dacă este aplicată în vederea numirii candidaților în funcții judiciare (a se vedea *Guðmundur v. Islanda* [MC], 1 decembrie 2020, §§ 211-213).

(iii) Cadrul normativ privind numirea judecătorilor în funcție

65. Cadrul normativ național privind numirea în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă este constituit, în special, din dispozițiile articolului 116 din Constituție, din cele ale Legii privind statutul judecătorilor și din cele ale Legii privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor. Curtea menționează că legile infraconstituționale

menționate dezvoltă prevederile constituționale, concretizând criteriile de evaluare, precum și procedura din fața Consiliului Superior al Magistraturii la numirea în funcția de judecător.

66. Curtea reține că legea în discuție instituie un colegiu specializat pentru evaluarea performanțelor judecătorilor. În esență, acest organism asigură autoadministrarea judecătorească, fiind alcătuit dintr-o majoritate calificată de membri judecători, aleși prin metode care asigură cea mai largă reprezentare a acestora (articolul 15 din Legea nr. 154 din 5 iulie 2012). Potrivit cadrului normativ relevant, colegiul de evaluare a judecătorilor exercită competența îndeplinirii de către judecători a condițiilor funcției deținute sau ale funcției la care pretind pe parcursul carierei lor.

67. Curtea reține că evaluarea performanțelor judecătorilor se realizează în mod periodic sau extraordinar. Evaluarea periodică se face o dată la trei ani. În cazul în care judecătorul este evaluat cu calificativul „insuficient”, el este supus evaluării extraordinare în termenul stabilit de colegiul de evaluare. Calificativul „insuficient” obținut la două evaluări consecutive constituie un motiv pentru demararea procedurii de eliberare din funcție a judecătorului, indiferent dacă este numit pe un termen de cinci ani sau până la atingerea plafonului de vârstă. Totodată, judecătorul este supus evaluării extraordinare și în cazul numirii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. Articolul 14 din Lege reglementează limitele evaluării, metodologia, termenul, criteriile, indicatorii de performanță a activității judecătorilor, sursele de informare, precum și mijloacele de colectare a informațiilor necesare evaluării performanțelor judecătorilor. Mai mult, alineatul (3) al aceluiași articol stabilește că evaluarea performanțelor judecătorului trebuie să respecte principiul corectitudinii juridice și al așteptărilor legitime și să asigure condiții pentru o evaluare obiectivă și multidimensională a activității profesionale a judecătorilor.

68. Privite la modul abstract și extrase din orice context, aceste prevederi par să asigure independența judecătorilor și să excludă orice aparențe în măsură să afecteze încrederea publicului în independența puterii judecătorești. Astfel, atât timp cât numirea judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă implică reguli stricte, standardul independenței este respectat (§§ 18-26 *supra*). Prin stabilirea unor proceduri transparente și obiective de accesare în funcția de judecător, normele în discuție urmăresc să asigure protecție încrederii publicului în independența sistemului judecătorec (a se vedea, *a pari*, HCC nr. 18 din 10 iulie 2021, § 52).

(iv) Marja discreționară a Consiliului Superior al Magistraturii în cadrul procedurii numirii judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă

69. În acest context, având în vedere cadrul normativ analizat, Curtea reține că Constituția nu prevede expres o competență a Consiliului de a numi în mod discreționar judecătorii în funcție până la atingerea plafonului

de vârstă. Totuși, această competență poate fi dedusă pe baza principiului autoadministrării judecătorești, precum și pe baza textului „se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii” din articolul 116 alin. (2) din Constituție.

70. Curtea reține că competența în discuție presupune că Consiliul este autoritatea finală care decide, în mod definitiv, numirea judecătorului în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. Prin urmare, având în vedere că o asemenea marjă discreționară poate afecta neutralitatea procedurii de numire a judecătorilor, Curtea trebuie să constate dacă ea este justificată și dacă este însoțită de garanții adecvate, care exclud arbitrariul. Așadar, chestiunea conținutului și întinderii marjei discreționare a Consiliului presupune o punere în balanță a principiilor concurente. În acest caz, Curtea constată că principiile concurente sunt reprezentate, pe de o parte, de principiul independenței justiției și preeminenței dreptului și, de cealaltă parte, de principiul autoadministrării judecătorești.

(v) Ponderarea principiilor independenței justiției și preeminenței dreptului cu principiul autoadministrării judecătorești

71. Curtea reține că formularea utilizată de articolul 116 alin. (2) din Constituție sugerează că Consiliul este autoritatea care propune numirea în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă. Totuși, articolul în discuție nu instituie o competență necondiționată și absolută a Consiliului în acest domeniu. Dimpotrivă, textul „în condițiile legii” limitează de o manieră substanțială competența Consiliului de a numi judecătorii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. În primul rând, competența face obiectul reglementării legislative, iar în al doilea rând, limitarea în discuție impune o obligație a Consiliului de a se conforma cu condițiile stabilite în lege. Așadar, o primă condiție impusă Consiliului în exercițiul competenței de numire a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă este reprezentată de principiul preeminenței dreptului (a se vedea, referitor la conținutul acestui principiu, § 57 *supra*).

72. Curtea reține și limitări implicite, deduse din câmpul de aplicare al articolelor 20 și 116 alin. (1) din Constituție, care impun exigențe stricte pe care trebuie să le respecte o instanță de judecată, prin raportare la standardul unui „tribunal instituit de lege”.

73. Pe de altă parte, referitor la principiul autoadministrării judecătorești, Curtea constată că acesta nu urmărește doar recunoașterea, de o manieră formală, a unei autonomii a Consiliului, ci reprezintă, în esență, un mijloc de garantare a protecției independenței justiției, prin autoadministrarea acesteia. Curtea reține că, prin reglementarea sa în Constituție, constituanta a considerat că acest mod de administrare a justiției se apropie cel mai bine de un sistem judecătoresc ideal. Din acest motiv, articolul constituțional în discuție trebuie interpretat în acord cu valoarea independenței justiției.

74. Ținând cont de impactul semnificativ al recunoașterii unei marje discreționare a Consiliului asupra percepției publicului privind puterea judecătorească, este esențial ca justificarea ei să se bazeze pe motive reale și obiective. Protecția puterii judecătorești ar putea să constituie, în principiu, un motiv legitim pentru a-i recunoaște Consiliului o marjă discreționară concepută să atenueze acest risc. Totuși, o asemenea măsură prezintă riscuri la adresa independenței puterii judecătorești. Curtea reține că riscurile care ar rezulta ca urmare a recunoașterii unei marje discreționare a Consiliului ar face ca justiția să fie supusă influențelor. Curtea subliniază că o justiție supusă influențelor vine în contradicție cu valoarea preeminenței dreptului. De altfel, influențele exercitate asupra puterii judecătorești îi pot submina capacitatea de a decide cazurile în conformitate cu dreptul, punând la îndoială independența întregului corp de judecători de a-și exercita rolul de protectori ai drepturilor și ai libertăților fundamentale.

75. În primul rând, Curtea reține că, într-un asemenea caz, este plauzibilă afectarea independenței prin subordonarea față de Consiliu a judecătorilor numiți în funcție pentru perioada inițială de cinci ani. Faptul că judecătorii sunt numiți inițial pentru un termen de cinci ani, urmând să fie numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, face plauzibilă temerea ca aceștia să-și ghideze acțiunile pentru a câștiga indulgența Consiliului, uneori în detrimentul justiției. Acest risc este intensificat de faptul că un judecător ar putea să eșueze nu doar din cauza neîntrunirii condițiilor prevăzute de Lege, ci și pentru că Consiliul îl poate respinge în mod discreționar, în pofida faptului că a fost evaluat pozitiv de Colegiul de evaluare. Astfel, factori ca amenințarea cu eliberarea din funcție sau dorința de a fi confirmat până la atingerea plafonului de vârstă pot determina apariția unei atitudini „deferente” față de Consiliu.

76. În al doilea rând, Curtea reține că, deși Consiliul este autoritatea care decide numirea în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, competența în discuție trebuie realizată astfel încât să nu fie compromisă independența judecătorilor. Curtea precizează că Consiliul nu-și poate folosi competența cu care a fost investit prin Constituție contrar scopului protecției independenței judecătorilor. Deturnarea scopului ar fi contrară activității în serviciul căreia a fost creat și la realizarea căreia Consiliul trebuie să contribuie (a se vedea § 73 *supra*). Totodată, un grad ridicat de influență în privința carierei judecătorilor poate să compromită structura întregului sistem judecătoresc.

77. În al treilea rând, argumentele privind utilizarea abuzivă a marjei discreționare prezintă probleme și sub aspectul asigurării eficienței și calității sistemului judiciar. În acest context, Curtea reține că este evident că măsura în discuție este susceptibilă, independent de garanțiile ipotetice care pot fi identificate în legislație (*i.e* acțiunea în contencios administrativ), să conducă la exercitarea de presiuni asupra persoanelor care trebuie să

parcurgă procedura de numire în funcție. Așadar, existența acestei marje discreționare nu este rezonabilă atunci când face obiectul unei aprecieri de ansamblu. De altfel, riscul deturnării scopului protecției și susceptibilitatea la influențe externe care ar rezulta din aceste împrejurări face plauzibilă subminarea încrederii publicului în instanțe. Din aceste motive, având în vedere prejudiciile grave care ar putea rezulta, Curtea reține că independența justiției prevalează în raport cu competența Consiliului Superior al Magistraturii de a mai evalua judecătorii în legătură cu numirea lor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă.

78. Referitor la ponderea principiului independenței justiției, Curtea a precizat în jurisprudența sa că, în lipsa unei autorități libere și independente, abilitate cu competența controlului și echilibrării exercițiului de putere al autorităților publice, nu poate fi imaginată o societate cu adevărat democratică. Justiția independentă reprezintă condiția indispensabilă pentru supraviețuirea democrației și garantării principiilor ei de guvernare (a se vedea HCC nr. 13 din 27 aprilie 2021, §§ 34 și 35).

79. Așadar, în pofida legitimității teoretice a obiectivului de protecție, Curtea constată că competența Consiliului de a decide discreționar numirea judecătorilor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă nu-și găsește o justificare reală, astfel încât să fie garantat echilibrul corect între principiul autoadministrării judecătorești și încrederea în sistemul judiciar. De altfel, Curtea reține că, atunci când sunt analizate toate aceste elemente, imaginea care se conturează nu este cea a unei protecții sporite a judecătorilor. Ceea ce se evidențiază este o structură care ar putea să protejeze, dar care ar putea, de asemenea, să controleze și, prin urmare, să influențeze.

80. Astfel, prin esența preeminenței dreptului și rolul justiției într-o societate democratică, Curtea trebuie să garanteze, în cadrul competențelor care-i revin, protecția independenței judecătorilor și să asigure efectul ei deplin. **Curtea precizează că o concluzie inversă ar submina încrederea în sistemul judecătoresc și ar pava calea pentru folosirea articolului 116 alin. (2) din Constituție ca subterfugiu pentru eludarea articolelor 1 alin. (3), 20 și 116 alin. (1) din Constituție.** De altfel, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a precizat că statele părți contractante la Convenție nu se bucură de nicio imunitate constituțională (a se vedea *Anchugov și Gladkov v. Rusia*, 4 iulie 2013, §§ 108-110).

81. Prin urmare, având în vedere aceste considerente, Curtea subliniază că articolul 116 alin. (2) din Constituție trebuie interpretat în sensul în care, după expirarea termenului de cinci ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă fără o evaluare suplimentară din partea Consiliului Superior al Magistraturii. Totuși, în cazul existenței unor suspiciuni rezonabile privind integritatea judecătorului sau de încălcare de către acesta a legislației, Consiliul Superior al Magistraturii poate sesiza Inspekția Judiciară în vederea desfășurării unui control suplimentar al

candidatului. În cazul în care suspiciunile nu vor fi confirmate, Consiliul Superior al Magistraturii va asigura numirea judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă.

II. CU PRIVIRE LA CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII ARTICOLULUI 11 ALIN. (1) DIN LEGEA PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORULUI

82. Potrivit celei de-a doua teze din articolul 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului, candidații selectați care întrunesc condițiile specificate la articolul 6 se numesc în funcția de judecător inițial pe un termen de cinci ani. După expirarea termenului de cinci ani, judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.

83. Deși prevederea nu stabilește criteriile pe baza cărora este decisă numirea judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, Curtea reține că acestea se regăsesc în Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor. În analiza sa referitoare la procedura de numire în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, Curtea a stabilit că, deși numirea judecătorilor este condiționată de evaluarea și de obținerea unui calificativ pozitiv în fața unui Colegiu specializat al Consiliului Superior al Magistraturii, această competență este atribuită unui organ din cadrul Consiliului, fiind respectate astfel exigențele impuse de articolul 123 alin. (1) din Constituție. Pe de altă parte, Curtea a reținut că criteriile aplicate în vederea evaluării unui candidat sunt prevăzute de lege.

84. Curtea subliniază că independența justiției implică un statut special al judecătorilor, potrivit căruia ei trebuie protejați împotriva influențelor care le-ar putea afecta imparțialitatea. Din acest motiv, legislatorul a stabilit o procedură riguroasă de evaluare a performanțelor judecătorului, rolul determinant fiindu-i atribuit Consiliului Superior al Magistraturii, prin organele sale specializate, în calitate de garant al independenței justiției. Totuși, Consiliul este obligat să asigure transparența în procedurile sale de selecție și de numire a judecătorilor, astfel încât judecătorii și societatea să poată verifica dacă numirea se bazează în exclusivitate pe baza meritelor candidaților, apreciați potrivit integrității, imparțialității, independenței și eficienței.

85. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a precizat că o dispoziție nu poate fi extrasă din sistemul normativ din care face parte și nu poate opera în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (a se vedea HCC nr. 24 din 10 august 2021, § 43 și jurisprudența citată acolo). Astfel, articolul 11 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorului permite, citit prin prisma legislației relevante referitoare la evaluarea performanțelor judecătorului, să fie aplicat în conformitate cu interpretările Curții reținute *supra*. Din aceste motive, Curtea reține că controlul de constituționalitate a celei de-a doua teze din alineatul (1) al articolului 11 din Legea privind statutul judecătorului nu prezintă nicio carență de constituționalitate. Viciile

invocate în sesizări sunt înlăturate dacă numirea judecătorului este analizată în lumina condițiilor prevăzute de cadrul normativ relevant privind evaluarea performanțelor judecătorului.

86. Așadar, având în vedere considerentele din acest caz, Curtea trebuie să analizeze observațiile Consiliului depuse la prezenta sesizare, în care acesta a susținut că articolul 2 alin. (1¹) din Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor îi recunoaște o marjă discreționară în materie de numire a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă. Câmpul de aplicare al acestei prevederi vizează, în esență, procedura de selecție a judecătorilor. Textele „candidații la funcția de judecător” și „media de concurs” din conținutul normei analizate scot în evidență sfera de incidență restrânsă a normei și faptul că ea operează în împrejurări diferite de cele privind numirea în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. Curtea face trimitere, în acest sens, la prevederile articolelor 1 alin. (1) și 5 alin. (2) din Lege, care reglementează procedura de selecție a judecătorilor și nota obținută de candidați, care le permite să participe la concursul pentru funcția de judecător.

87. Prin urmare, Curtea reiterează că numirea judecătorilor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă poate fi realizată în conformitate cu rigorile legale în vigoare. Așa vor fi respectate garanțiile pe care le impun articolele 1 alin. (3), 20 și 116 alineatele (1) și (2) din Constituție.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a), b) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a), b) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admit parțial* sesizările depuse de domnul Sergiu Litvinenco, deputat în Parlament, și de domnul Nicolae Pasecinic, parte în dosarul nr. 3-10/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. În sensul articolelor 1 alin. (3), 20, 116 alineatele (1) și (2) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii nu dispune de o marjă discreționară în ceea ce privește numirea judecătorilor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. În exercițiul competenței de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, Consiliul Superior al Magistraturii va întreprinde măsurile legale pentru numirea judecătorului în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, fără nicio evaluare suplimentară din partea sa. Totuși, în cazul existenței unor suspiciuni rezonabile care pun la îndoială integritatea judecătorului sau de încălcare de către acesta a legislației, Consiliul Superior al Magistraturii

HOTĂRÂRE PENTRU INTERPRETAREA ART. 1 ALIN. (3), 20 ȘI 116 ALIN. (1) ȘI (2) DIN
CONSTITUȚIE ȘI CONTROLUL DE CONSTITUȚIONALITATE AL ART. 11 ALIN. (2) DIN
LEGEA PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORULUI

poate sesiza Inspecția Judiciară în vederea desfășurării unui control suplimentar al candidatului. În cazul în care suspiciunile nu sunt confirmate, Consiliul Superior al Magistraturii va asigura numirea în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă.

3. *Se recunoaște constituțional* articolul 11 alin. (1) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului, în măsura în care, după expirarea termenului de 5 ani, judecătorul care întrunește condițiile prevăzute de lege și care a fost evaluat pozitiv de Colegiul de Evaluare este numit în funcție până la atingerea plafonului de vârstă.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 7 decembrie 2021
HCC nr. 38
Dosarul nr. 96a/2021